

נר לשולחן שבת

פרשת וישלח

גליון 387

מיי שביכולתו לעזור
להדפסת העלון
לע"נ ולהצלחה
זכות הרבים תעמוד לו!

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר – שרו של עשו" (ל"ג כ"ה)

כתב הרב רבי אלימלך מליזנסקי: שמעתי מגדול אחד שאמר, מה שמובא (יומא סט: טנהדרין סד.) שאת יצר הרע של עבודה זרה אנשי כנסת הגדולה הרגוהו. דבר זה תמוה תמיהה גדולה, וכי אפשר להרוג מלאך שהוא גוף זך ורוחני?!

ויש לבאר: חיות המלאך היא שליחותו, את המלאך של עבודה זרה העבירו מתפקידו ונתנו לו את אומנות הממון, לבלבל את בני האדם ברדיפה אחר כסף ועושר, שזה קרוב לעבודה זרה.

ועלינו מוטל להיות ותרנים בממון, כמו שמצינו אצל יעקב שהיה ותרן בממונו ונתן חומש – ואעפ"כ הקפיד על 'פכים קטנים', וזו חכמה גדולה. אף שהדברים אינם כפשוטם ... והדבר צריך סיוע גדול, והוא עיקר בעבודת ה' של העובדים באמת! ("אגרת הקודש")

בהמשך לדברי רבי אלימלך מליזנסקי - "עם לבן גרתי - אע"פ שהייתי בבית לבן קיימתי תרי"ג מצוות!" (מדרש הגדול)

היה זה בימי הגירת היהודים מרוסיה לארה"ב - "גולדענע מדינע". הגאון ר' אברהם ילין, רב בעיירה וונגרוב ברוסיה כתב:

רגיל אני ליעץ את הנוסעים מחמת דוחקם למקומות שהדת נשחת שם, שצריכים התחזקות יתירה, יקבלו על עצמם בחוב ללמוד כל יום זמן חשוב בספרי מוסר עם חשבון ואז בוודאי יעמדו בנסיינם לאחוז בעבודת ה'.

אבל הנוסעים להשתקע במקומות הללו אין לדבר עמהם, כי לזה אין תקנה, בוודאי יתקלקלו שם ותשתנה דעתם ורצונם לרעה, והוא ובני ביתו יגררו אחרי מעשי המקום ההוא, וסוף דבר יפסק הדת בו או בזרעו.

(הקדמה לספר "ארך אפים")

"במקלי עברתי את הירדן - נתן מקלו בירדן ונבקע". (ל"ב י"א מדרש אגדה)
האם יש בהליכה עם מקל לאישה איסור "לא ילבש"? האם נשי יעקב אבינו יכלו להשתמש במקלו?

חידש ה"חכמת אדם": אישה ההולכת עם מקל לנוי, חייבת מלקות, שכן הוא דרך הגברים. ואם הולכת עם מקל כדי שלא תיפול מותר, כיון שאין זה מלבוש אלא תכשיט. (כלל צ' ועיי"ש)

על פי זה יש לדון בימים אלו - "ימי הגשמים", האם מותר לגבר להשתמש במטריה צבעונית של נשים?

'לדידי פשוט שאין שום חשש בזה!' שהרי נפסק שאפילו במלבוש אם עושה זאת להגן בפני הצניעה והשמם מותר, ואף לאוסרים במלבוש, כאן יודו שמותר. (שו"ת "שבט הלוי" ח"ב ס"א)

השבוע כ"א כסלו יתחילו לשאול גשמים בחו"ל

בחוץ לארץ מתחילים לשאול גשמים ביום השישים אחר תקופת תשרי. תאריך זה יוצא השנה בשבוע הבא, יום רביעי כ"א כסלו. ומתחילים בתפילת ערבית לומר 'ותן טל ומטר'.

בעת תפילת ערבית, וגם המתפללים שחרית מוקדם בארצות שמדרום לקו המשווה לא עברו עדיין שישים יום מלאים. נחלקו האחרונים, מה דינו של השוכח בתפילה זו לומר 'ותן טל ומטר':

הפר"ח כתב שלא יחזור, כיון שעדיין לא נשלמו שישים יום מעת לעת. (הביאו "חיי אדם") **וכתב הפמ"ג:** ואיני יודע אם לסמוך עליו בזה, ולכן יתנה שאם אינו חייב להתפלל שנית הרי זו נדבה. וה"מחזיק ברכה" והחת"ס פסקו לחזור ולהתפלל. וכן משמע ב"דרך החיים" ובביאור הגר"א.

(ארו"ח ק"ז)

"לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך". (ל"ה י')

באזהרת צוואת רבי יהודה החסיד שלא יהיו שמות כלה וחמותה שווים נזהרים העולם, לפי שאזהרה זו הוזכרה בספרים. (שו"ת "דברי חיים" אה"ע"ח)

סיפר לי הג"ר משה שטיין שליט"א מאביו מוהר"ר ברוך בנדט, שנכנס לשאול את מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי אודות שידוך במשפחתו. שם אם הבחור היה רחל כשם הבחורה, אלא שהיא לא השתמשה כלל בשם זה אלא בשם לוועזי, רנה, כך נקראה בפי כולם.

שאלו הסטייפלר האם כאשר יקראו אחריה ברחוב רחל, היא תפנה לראות מי קוראת לה. השיבוהו שלא. אמר הסטייפלר: **"אם כך, אין חשש!"**

והוסיף מרן וסיפר כזאת מהגאון רבי יהושע מקוטנא, שלקח כלה לבנו ששמה כשם אשתו הרבנית, ותהום כל העיר, היתכן?! **ואמר הגאון** ששמה של הרבנית אינה שמה הפרטי, כי הרי אם יקראוהו כך ברחוב לא תפנה כלל לעבר הקוראת כי לא תחשוב שמתכוונים אליה, ותפנה רק כאשר יקראוהו רבנית, אם כן שמה הוא 'רבנית' ואין שמותיהן שוות! ("מבית לוי" ג' ניסן תשנ"ג ועיי"ב ב"ב קס"ז)

מעשה שהיה במשפחה שחזרה בתשובה. הבת נכנסה ללמוד ב"בית יעקב", לא עבר זמן רב וביקשה להחליף את שמה, היה לה שם ישראלי מאד... היא הציעה שם מסויים אך הוריה העדיפו שם אחר. הציעו את השאלה לפני הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי. מרן הורה שלא להחליף את השם!

עברו שנים, הנערה נישאה, הקימה בית לתפארת, ילדיה גברו, למדו בישיבות מובהרות ונישאו. והנה לכלתה הראשונה קוראים בשם שהוריה רצו לקרותה, והכלה השניה נקראת בשם שהיא בחרה...

("נר לשולחן שבת" מוה"ר א"ק)

הגאון רבי יוסף פיימר התקבל לרבה של העיר סלוצק בחורף שנת תקפ"ט. אותו הערב בו הגיע לראשונה לסלוצק היה הערב הראשון בו מתחילים לומר בתפילה 'ותן טל ומטר'.

בני העיר ערכו לו קבלת פנים מפוארת בבית הכנסת. מרוב התלהבות והתרגשות שכחו רבים לומר בתפילת ערבית 'ותן טל ומטר'. הדעות נחלקו ורעשו אם צריכים לחזור ולהתפלל.

רבי יוסף פיימר אמר כי ה"פרי חדש" פוסק שבליילה הראשון לא צריכים לחזור ולהתפלל. באותם הימים הספר "פרי חדש" היה נדיר בליטא.

אחד הלומדים ניגש לרבי יוסף, הרב החדש, ואמר לו כי ראה דין זה בספר "כנסת יחזקאל". מיד השיבו רבי יוסף בבטחון שדין זה לא מופיע כלל ב"כנסת יחזקאל"!

הלמדן רץ לביתו, והביא משם את הספר להראות לרב ולכל העדה שהוא צודק והרב טועה... רבי יוסף פתח את הספר, ועבר עליו דף דף, ואמר: זה "מהכנסת יחזקאל", זה "מהכנסת יחזקאל", כשהגיע לאותם הדפים שבהם היה מוזכר דין זה, אמר: "נכרך כאן בטעות קונטרס השייך ל"פרי חדש"..."

עד מהרה השיגו עוד ספר "כנסת יחזקאל", ובו לא היו כרוכים דפים אלו, ונמצא הדבר כדברי רבי יוסף פיימר! (מולוז'ין לירושלים)

"ותלד רחל ותקש בלדתה" (ל"ה ט"ז)

פעם באו אל הגאון רבי יהושע מקוטנא בענין אישה שהיתה מקשה לילד, ומסרו בשם הרופאים כי המצב מסוכן ביותר, וכי קיימת רק אפשרות אחת שעל מנת להציל את האם חייבים להרוג את הולד, ושואלים מה דעתו.

אולם הוא ברוב התרגשות ענה: "חס ושלום, איננו דנים היום דיני נפשות!" והחל להתפלל בהתלהבות עצומה. לא עבר זמן ובאו לבשרו שהאם ילדה וכי לה ולתינוק שלום. (גנוי אבות)

סיפר לי ידידי הרה"ג א"ב: בתו של אחד מלומדי שיעורו ברמת השרון הקשתה ללדת, התינוק היה הפוך. רצו לגאון רבי חיים קניבסקי, אמר שיבדקו אם יש ספר הפוך בבית. חיפשו ומצאו ואכן היה ספר תהילים הפוך, העמידוהו כראוי. לאחר מכן נמצא שזו היתה שעת הלידה! (נר לשולחן שבת)

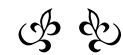

"ויהי עוד כנרת הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל". (ל"ה ט"ז)

עקיבא היה הילד הראשון שנולד בבני ברק, היה זה בנו של רבה של בני ברק, הגאון רבי אריה מרדכי רבינוביץ, אשר קרא את בנו על שם התנא רבי עקיבא. הילד השני היה נתן גרנביץ.

לימים יספר אביו, הרה"ח מרדכי מנחם: "לפני לידתו של בנו נתן, היינו מלאי דאגה – מה יהא כשתגיע שעתו להוולד, והלא צריכים להגיע לתל אביב, איך נצא מבני ברק כאשר אין תחבורה כל היום, רק אוטובוס היוצא בבוקר לתל אביב.

דאגנו מאד, השלכנו על ה' יהבנו, והנה אותו היום, כשהרגישה האם שהשעה הגיעה, באה מונית עם תיירים לבקר את המושבה, בחזרתם לקחו את הכורעת ללדת בתל אביב, כך נולד בשעה טובה בנה השני של בני ברק". (על חומות בני ברק)

קף זכות...

מן השמועה - הגיע בוחן ל"תלמוד תורה" ובנוכחות המנהל והמלמד שאל את התלמידים חידה: איך זה יתכן שראובן יכול לשחוט ולאכול קרבן פסח ושמעון לא יכול? אחד הילדים קפץ והשיב: 'שמעון, שהרג את תושבי שכם'...

המלמד שנתבייש שיש לו תלמידים שכאלה השתיקו... ועברו לילד אחר.

לאחר המבחן, המנהל שהיה איכפת לו קרא לילד ושאלו: 'תלמידי היקר, למה התכוונת?'

השיב הילד: לא, לא, הבנתי שטעיתי, שהמלמד צודק... אני חשבת כי שמעון כשהלך להרוג את שכם, לקח משם עבדים והם לא נימולו, לכן לא יכל לאכול קרבן פסח, ואילו לראובן שלא נלחם בשכם לא היו עבדים. אבל כשהמלמד השתיק אותי נזכרתי שהם הרגו את כל הזכרים ולא היו לו עבדים... (נר)

ויבא יעקב שלם עיר שכם - ויחן את פני העיר - תיקן תקנות! (ל"ג י"ח)
דיני תקנות אשר כתבם בחכמה שר התורה רבי חיים פאלאגיי **ראוי לכל קהל בישראל** שיעשו הסכמות ותקנות לגדור גדרים להתרחק מאיסורים ושלא להרבות בהוצאות, הכל כצורך השעה. **וצריך דעת גדול** במתקני התקנות, שלא יתקנו דבר שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בו ויבואו להתריס ולפרוץ גדר, וצריך פלס ומאזני משפט לכלכל דבריהם על פי המקום, הזמן ובני העיר.

וטוב למתקני התקנות להמלך באנשי העיר, ובפרט עם אותם מחרחרי ריב ומדון, עמהם יהיו דבריהם ראשונה, וידברו עמהם בנחת דברים הנכנסים אל הלב, באופן שהם יעמדו לימינם... ואף שהוא בלתי אפשרי להתייעץ עם כל אנשי העיר, על כל פנים כיון שימלכו עם רבים יהיה קיום לתקנתם.

ומה טוב שלא יגזרו בכח נח"ש וכדומה, פן ימצאו פורצי גדר, אלא קנס ממון, ודי שהעובר על תקנות הקהל עבירה היא בידו.

וגם לא יתקנו איסור עד עולם, כי לא תדע מה ילד יום, ושמה יבוא זמן שלא יוכלו לעמוד באותה תקנה, ויחרקו שן או יעברו.

ואין ראוי לחפש ולחטט כל כך אחר העוברים על התקנות בסתר ובחדרי חדרים, שלא תהא התקנה חמורה ממה שציווה לנו ה'...

וראוי לכל בר דעת אף אם לא נמלכו עמו, יכה על קודקודם של המתנגדים וישתיקם בנזיפה ויאמר להם 'שתקו, זו חובתנו, בזה יהיה תיקון העיר!' ואוי לעיר שכל אחד מתנשא, זה אומר בכה וזה בכה וכל אחד רוצה לפרוץ גדר ולעשות מה שלבו חפץ, אותה העיר נחרבת חלילה... (משא חיים" מערכת ה')

הסכמת עירנו איזמיר: מינוי הממונים הם י"ב, כנגד שבטי ישראל. שישה נקראים 'ממוני הזמן' ושישה נקראים 'ברורי הקנסות'. 'ממוני הזמן' מטפלים בעסקי הציבור, מיסים, הוצאות וגביית הכנסות, ו'ברורי הקנסות' בבדקי העיר ולאפרושי מאיסורים.

ברם כשיש איזו הוצאה חדשה, או תקנה חדשה, או שרוצים לייסר אחד מעוברי עבירה ברבים, צריכים להמלך אלו באלו, כי הדבר צריך להיות על דעת כולם. (משא חיים" מערכת ה')

וכך נוהגים בזמננו - כל תיקון בעיר, קטן וגדול אינו נעשה כי אם על ידי שיתועודו כל ה"ב ממונים בבית אחד, בין צורכי העיר ובין צורכי שמים, ותמיד, כל הימים הם מסייעים אלו לאלו. (שם)

כאשר מענישים את העובר על התקנה, לפעמים מבקשים מנהיגי העיר להעניש גם את מי שהלך לביתו של אותו עברייני, או חיזק אותו כמו שנותן יד לפושעים.

ואין דעתי נוחה בזה להענישו בעת הרתיחה, דזה מרבה חבילות וקטטה, אלא צריך להעלים עין עד יעבור זעם אז יבוא יומו... ועת לחשות לעשות עצמנו כלא יודעים. והמנהיג את הציבור צריך שיעשה הכל מתוך שלא תצא תקלה... (משא חיים" מערכת ה')

לקט תקנות של שכונות בירושלים

כל הדרכים בשכונה צריכות להיות סלולות היטב, ועשויות במדרון למען לא יעמדו בהן מימי הגשמים... מתחת לדרכים תעשנה תעלות למימי השפכים, וצינורות ימשכו מתחת לארץ מכל חצר וחצר אל התעלות האלה...

אין לייבש בגדים כבוסים ברשות הרבים, ואין למתוח חבלים.

על יד הדרכים הרחבות משני עבריהן תיטע החברה שורות עצים ותעסוק בגידולם. (תקנות "זכרון משה" בירושלים - שכונות בירושלים)

אין רשות לאף אחד לעשות רפת בקר או דיר צאן בביתו וחצרו בלי רשיון הועד. (מתוך תקנות "מאה שערים")

האורחים הבאים לראות את משכנות שאננים יכתבו שםם בספר. **לא ילין איש זר** בתוך הבתים האלה, וגם הקרובים ליושבי השכונה לא ילינו כי אם לעת ההכרח. (פנקס תקנות "משכנות שאננים")

כל בורות המים בשכונה שייכים לכל החברים בשווה. בקיץ יחולקו המים ע"י פתקאות, ובחורף יהיו הבורות פתוחים לכולם.

כל חבר שהוא בעל מחלוקת והתרווה הגבאים שלש פעמים וממשיך במעשיו יהיה מוכרח לעזוב. (תקנות "שערי חסד" - "שערים")